

Rev JELENTÉS

A NEMZETKÖZI STATISZTIKAI INTÉZETNEK

1899 SZEPTEMBER HAVÁBAN

KRISZTIÁNIÁBAN TARTOTT ÜLÉSÉRŐL

A SZÉKESFŐVÁROSI STATISZTIKAI HIVATAL ELNÖKE DR. KÖRÖSY JOZSEF

DR. KÖRÖSY JOZSEF

A SZÉKES FŐVÁROSI STATISZTIKAI HIVATAL IGAZGATÓJA

KSH Könyvtár



0000000235626

BUDAPEST

GRILL KÁROLY UDVARI KÖNYVKERESKEDÉSE

1900

REV. I. - '79



100796



KÖZPONTI STATISZTIKAI HIV.	
KÖNYVTÁRA	
1954.	4400.
veletl. ajándék	
Föv. Stat. Hiv.	

Budapest, 1899. november 20.

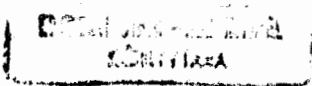
Tekintetes Tanács!

Hivatkozással folyó évi 26.048—1899. eln. számú végzésre van szerencsém azon fontosabb tárgyakról, melyek a nemzetközi statisztikai intézetnek krisztiániai ülésében előfordultak, jelentésemet előterjeszteni, mi mellett természetes, kötelességem az általam kifejtett működésről és kiküldetésem eredményéről, illetőleg eredménytelenségéről, részletesebben beszámolni.

A statisztikai intézet szeptember 4-ikétől 10-ikéig ülésezett; előbb azonban — szept. 2-án — Ő Felsege a király által is fogadtatásban részesítettett.

Az első összülést Q v a m norvég minis-terelnök nyitotta meg. Délután már meg is kezdődtek a szakülések és pedig egy demografiai és egy gazdasági osztályban.

Mint hogy a két szakosztály ülései párhuzamosan haladtak, tisztelettel alulírott csak az egyikben és pedig az első szakosztályban vehetett részt.



A) Demografiai (egyuttal bűnügystatisztikai) szakosztály.

Szept. 4.

A demografiai szakosztály napirendjének két első pontját az a két tárgy képezte, melyet már előzetesen volt szerencsém a tek. Tanácsnak bejelenteni és a melyek leginkább indítottak arra, hogy a hosszú utat megtegyem, tudniillik a betegségek nemzetközi nomenclaturája és az általam indítványozott világszámlálás tervének végleges elfogadása.

Halál-okok
nomenclaturája.

A halál-okok egységes nomenclaturája több oly pontot tartalmazott, mely fővárosunk egészségügyi jó hire érdekében nem látszott elfogadhatónak. Ezen és egyéb kifogásaimat az idemellékelt külön emlékiratban foglaltam össze*). Azon indítványom, hogy az egész ügy külön bizottság által tanulmányoztassék, visszhangra már azért sem talált, mivel a krisztianiai ülésben az indítványozó Dr. Bertillon-on kívül, egy orvos sem vett részt és így a statisztikai intézet — sajnos — hozzájárult egy oly tervezethez, melyet tulaj-

*) I. melléklet: Dr. Josef von Körösy, Zur internationalen Nomenclatur der Todesursachen. Kritische Bemerkungen zu Dr. Bertillon's Vorschlägen. Berlin 1899.

donképen nem is tárgyalt. E hozzájárulás azonban mégis inkább csak elvi jelentőségű és a módosításaim még tárgyalhatók lesznek, miután a nomenclatura végleges megállapítása egy, a jövő évi párisi világkiállításal kapcsolatban tartandó külön nemzetközi conferentiára bízott. Azon helyeslő fogadtatás után, melyre az idevágó kritikai megjegyzéseimet, illetőleg eltérő javaslataimat eddigelé úgy a bel-, mint a külföldön érdemesítették, — úgy tudom, hogy azokat az országos közegészségügyi tanács is magáévá tette — remélem, hogy az 1900-iki értekezleten a budapesti statisztika alapján és ennek érdekében tett javaslataim egyike-másika mégis el fog fogadtatni. Különösen remélhető ez a hagymáz-statisztika tekintetében tervezett és fővárosunk egészségi állapotának statisztikájára legsérelmesebb újításról, melynek módosítását maga az indítványozó is szükségesnek elismerte. Ennek el nem fogadása esetére, — H a l m o s polgármester úr egyenes megbízása folytán — kijelentém, hogy Budapest főváros a hagymáz-halandóság ilyenféle feldolgozásához soha hozzá nem járuland.

Az általam 1881-ben indítványozott és az intézet különböző összejövetelein ismételten tárgyalt és elfogadott világszámlálás előmunkálatai, a mennyiben egy ilyen, a kormányok jóakaratótól függő ügy egy magán társulat kebelében egyáltalán befejezhető,

Világszámlálás.

tényleg befejezést nyertek.*) Minden ország statisztikai hivatalához külön megkeresés intézve, a melyben ezek a világszámlálás tervének elfogadására, illetőleg népszámlálási munkáik azon részeinek megváltoztatására fölkértek, melyekben azok a világszámlálásnak általam kidolgozott terveitől eltérnek.

Szept. 5.

Szegényügy.

In a m a S t e r n e g g, az osztrák statisztikai bizottságnak és a nemzetközi intézetnek elnöke ismertette azon elveket, melyek szerint a s z e g é n y ü g y i statisztika vezetője volna, mi mellett a fősúlyt az egyénekenkénti bárcza rendszerére fektette. Legyen szabad ez alkalommal felemlítenem, hogy midőn a tekintetes Tanács még az 1885. évben a szegényügyi statisztika tervének elkészítésére felhívott, tervezetemet már akkor is erre az alapra fektettem s ugyanazon alapot megtartottam tizennégy évvel később beadott újabb tervemben is. Ez okból kötelességem-

*) II. melléklet. Alulirotnak következő dolgozatai: *a)* *Projet d'un Recensement du Monde.* Paris 1881. — *b)* *Propositions pour arriver à une comparabilité internationale des ouvrages de recensement.* Roma 1887. — *c)* *Die Verhandlungen und Beschlüsse des internationalen statist. Instituts in Betreff einer einheitlichen Aufarbeitung der Volkszählungen,* Wien 1887. — *d)* *Die seculäre Weltzählung im Jahre 1900.* Berlin 1897.

nek tartottam a Budapesten behozott egyéni bárczákat a statisztikai intézet elnökének tudomásvétel végett utólag be is küldeni.

A születési demografia nem rég még mindig nélkülözte azt az alapvető kiindulási pontot, mely a t e r m é k e n y s é g tekintetében uralkodó törvényeket épügy föltárná, a mint teszi ezt a halandóság terén a halandósági tábla. A tek. Tanács előtt ismeretes, hogy efféle teljes natalitási táblákat első ízben tisztelettel alulírott szerkesztett 1893-ban, mely munkálat főbb eredményei előbb Havi Füzeteinknek 244. számában jelentek meg és később, egész terjedelmökben, az angol tudományos akadémia által adattak ki. A termékenység főbb törvényeit mutató grafikus rajzok különben a főváros millenáris kiállításán is szerepeltek és a jövő évi párisi kiállításon is ki lesznek állítva.

A nemzetközi intézet ülésében mármost Termékenységi statisztika.
T u r q u a n, a francia statisztikai hivatal volt főnöke, hasonló munkát mutatott be Franciaország népességéről, a mi mellett a statisztikának ezen legujabb ágát több, felette érdekes tanulmányokkal kibővítette. Tekintettel arra, hogy a budapesti natalitási tábla csakis a tek. Tanács nagybecsű érdeklődése és hatóságos rendelkezése alapján vált lehetségessé, azt hiszem, hogy szívesen fogja a tek. Tanács tudomásul venni, hogy a Budapestről megindult lökés a külföldön tovább gyűrűdzik,

igy pld. hogy Svédországban és Norvégiában szintén előkészítenek ily táblákat, valamint hogy Coghlan, az ausztráliai statisztika igazgatója, ezen tanulmányokat az ötödik világ-részben is meghonosította.

Szept. 6.

Standard számítás.

Az intézet bécsi ülésében t. alulirott a halandósági számításnak oly javítását ajánlta vala, mely azóta, mint »Standard számítás« nemcsak több államban, hanem Bodio, az intézet titkára és az olasz statisztikai hivatal igazgatója által a nemzetközi statisztikára is alkalmaztatott.

A krisztániái ülésben mármost Sundbärg (Stockholm) gazdag anyaghalmazzal ezen javításnak nem annyira téves, mint felesleges voltát igyekezett bebizonyítani. Bevallom, hogy az okoskodás jogosultságát — legalább első hallásra — nem tudtam belátni és így az intézet által már különben is elfogadott »Standard számítás« védelmére kellett kelnem. A vitában Rubin, a dán statisztika igazgatója, Sundbärg álláspontját, ellenben Bertillon, a párisi statisztikai hivatal igazgatója és Bodio főtitkár alulirott álláspontját védelmezték és a vita azzal végződött, hogy a nemzetközi intézet régebbi megállapodása mellett megmaradt.

Müveletlen népek számlálása.

Kiaer, a norvég statisztika igazgatója, előadja azon módozatokat, melyek szerint m ü-

veletlen országok népszámát legalább hozzávetőleg meglehetne állapítani s ezekből különböző országok költségén egy nemzetközi statisztikai hivatal felállítását indítványozza. A nemzetközi intézet ezen kérdést albizottsághoz utasította, mely a tervvel nagyon behatóan foglalkozott. Különösen becsesek voltak Baines és Troïnitzky hozzászólásai, akik, mint Nyugot-India illetve Oroszország hatalmas népszámlálásainak vezetői, a kérdésről különös szakavatottsággal nyilatkozhattak. A tervezett nemzetközi statisztikai hivatal eszméje ellen igen komoly kifogások hangoztattak. Troïnitzky utalt arra, hogy alig akadhatna oly kormány, mely jó szemmel nézné, ha saját területén egy nemzetközi intézet buvárkodik. Ez csakis a kormányok segélyével — esetleg ott, a hol európai kormányok hatalmi köréről van szó, több kormány egyetértő eljárása mellett — volna elérhető, így pld. Khina határain az Orosz-, Angol- és Németország által. Miután azonban Levasseur ismételen hangsúlyozta, hogy a statisztikai intézet csakis tanácsokra szorítkozhatik, nem pedig kivitelre és midőn Baines még felemlíté, hogy az angol földrajzi társaság földrajzi kutatók számára amugyis tanfolyamokat rendez, a melyek-

*) V. melléklet: Körösy, Demologische Beiträge Berlin 1892.

ben a népszám mikénti kiderítését is tárgyalják, az intézet a nemzetközi hivatal felállítását mellőzte, az egész ügy részletes előkészítését pedig a legközelebbi ülészekre halasztotta.

Szept. 7.

Születési statisztika egyformásítása.

A statisztikai congressusok főfeladata abban állana, hogy a különböző országoknak jelenleg összehasonlíthatlan statisztikáját egyformává tegye. Ezen célból az 1853-ban tartott első statisztikai congressus óta számos határozatot hoztak, melyek mind a fölvételek egységesítését czélozzák. Daczára ennek, a statisztika még mindig a legnagyobb nehézséggel kénytelen megküzdeni, valahányszor különböző országok adatait egybe akarja vetni: az adatoknak túlnyomó nagy része annyira heterogen, hogy azokat összehasonlítani nem lehet.

Alulirott már 1881-ben utalt arra, hogy ezen összehasonlíthatlanságnak főoka nem a statisztikai hivatalok idegenkedésében, hanem abban keresendő, hogy a congressusok a felvétel egységesítésével foglalkoztak ugyan, az egységes feldolgozást azonban egészen szabályozatlanul hagyták. Ha az eredményeket összehasonlíthatóvá akarjuk tenni, kell, hogy a feldolgozás is egységesen szabályoztassék. A congressus mindazon határozatait tehát, melyek csak a fölvételre vonatkoznak, a feldolgozás

egységes voltára törekvő határozatok által kel-
lene kiegészíteni. Így áll ez első sorban a nép-
számlálásokról, melyek mindenütt körülbelül
egy és ugyanazon alapon vitetnek keresztül,
melyeknek eredményei azonban, a különböző
feldolgozási rendszerek következtében, mind-
addig összehasonlíthatlanok maradnak, míg
a feldolgozás egy egységes nemzetközi rend-
szer szerint nem történik. Ezen rendszer
— mint említém — elfogadtatván és a krisz-
tániai ülésből újból ajánltatván a külön-
böző statisztikai hivatalok figyelmébe, a nép-
számlálások egyformásítása immár befejezett-
nek tekinthető. Előáll mármost mint legköze-
lebbi kívánság, a népesedési mozgalom, t. i. a
születések, esketések és halálozá-
sok statisztikájának egységesítése. Ezen
okok indítottak arra, hogy a krisztániai
ülésnek bemutassam a születési sta-
tisztika egységes feldolgozására
vonatkozó indítványomat. Evvel kapcso-
latban egyúttal részletesen ki volt mutatva,
hogy minden egyes európai államban mily
terjedelemben művelik a születési statisz-
tikát és mennyiben lehet az illető ország
feldolgozását más országok statisztikájával
egybevetni, vagy sem. Különös megelégedé-
semre szolgált ez alkalommal kimutathatni,
hogy az összes európai államok közt nin-
csen egyetlen egy sem, a mely a
születési statisztikát oly terjedelemben mű-

velné, mint teszi ezt éppen hazánk statisztikai hivatala, illetve annak igazgatója, dr. J e k e l f a l u s s y J ó z s e f. Saját indítványomban szorítottam azon határozatok felelevenítésére, melyeket a nemzetközi statisztikai intézet 1895. évben Bernben tartott ülésében, M a y r államtitkár indítványára elfogadott és melyeket csak egy szemponttal tartottam kibővitendőnek. Az indítvány elfogadtatott.

Kivánatos volna, ha a statisztikai intézet legközelebbi ülésében az esketési és halálozási statisztika egyformásításának kérdése kerülhetne napirendre, mely tekintetben ismét a M a y r-féle javaslatok szolgálhatnának alapul.

Bűnügyi statisztika.

A demográfiai kérdések tárgyalása evvel be lévén fejezve, az osztály átment a bűnügyi statisztika tárgyaira. B o d i o főtitkár jelentést tett a bűnügyi statisztikának alapul szolgáló feldolgozási rendszerekről és különösen azon rendszerről, mely Olaszországban alkalmaztatik. A statisztika itt egyéni bár czákra van fektetve és a római hivatalban központosítva dolgoztatik fel. Utal egyuttal azon nagy különbségekre, melyek előállanak ahhoz képest, a mint a bűnügyi statisztika csak a végleg elítélt egyénekről ad számot (Németország) vagy pedig ha — mint Olaszországban is — minden bűnügyet feldolgoz és így azokat is, a hol a tettes kideríthető nem volt.

T a r d e, a francia igazságügyi statisztika hivatalának főnöke, az egyéni bárca-

rendszer híve, de nem pártolja a központi feldolgozást: sokkal jobbnak tartja, ha minden törvényszék a maga anyagát maga dolgozza fel. A németországi rendszert nem tartja megfelelőnek, mivel e mellett a bűnesetek fele számon kívül marad. John innsbrucki tanár sajnálatát fejezi ki, hogy a nagyvárosok statisztikai hivatalainak működését jobban nem méltatják, melyek pedig, körük szűkebb voltánál fogva, leginkább vannak hivatva a rendszerek tökéletesítésére. Utal különösen B ö c k h, Berlin város statisztikai hivatala igazgatójának nagyjelentőségű bűnügystatisztikai munkálatára. M a y r, a szakosztály elnöke is sajnálja, hogy a városok statisztikai munkálatait kellőleg nem ismerik. V e r r i j n - S t u a r t, a németalföldi statisztika igazgatója csakis a véglegesen eldöntött ügyeket veszi számba. M a y r elnök a központi feldolgozás elve mellett nyilatkozik.

B o s c o, az olasz igazságügyi statisztika szerkesztője, bemutatja nagy fáradsággal készített munkáját, melyben Anglia, Ausztria, Franciaország, Írország, Németalföld, Németország, Norvégia, Spanyol- és Svédországok bűnügystatisztikájából összehasonlító eredményeket igyekszik levonni.

T a r d e grafikus rajzban mutatja be a bűnügyek ingadozását Franciaországban az utolsó évek alatt.

Szept. 9.

Iparstatisztika.

A szeptember 9-én tartott ülést egészen azon javaslat vette igénybe, melyet R a u c h b e r g prágai tanár a foglalkozási és iparstatisztika feldolgozásának kérdésében fölvetett. Tekintettel az ügy kiváló fontosságára, valamint különösen arra, hogy az utolsó népszámlálásunknál éppen a foglalkozás és az iparstatisztika feldolgozása okozta a legnagyobb nehézséget, a legnagyobb költséget s e mellett még kellemetlen conflictust is idézett elő a főváros és Baross kereskedelmi minister közt, érdemesnek tartom a Rauchberg-féle javaslatok tárgyalásáról tételenként jelentést tenni.

1. A foglalkozási statisztika ne csak a kereső személyek foglalkozására, hanem — mint Németországban — az eltartott családtagokra is terjedjen ki.

M o r o n, a párisi munkastatisztikai hivatal főnöke, ez utóbbi személyek fölvételét nem tartja kívánatosnak és nem is akarja a fölvételt ezen kérdés által megnehezíteni. Kőrösy utal arra, hogy itt nem fölvételi kérdésről, hanem a kérdésekre beérkezett feleletek mikénti feldolgozásáról van szó és így az előbbi kifogás elesik. Hangsúlyozni kívánja azonban, hogy a kereső és az eltartott egyének mindig külön választandók, mely indítvány el is fogadtatott.

Főlemlítendőnek tartom, hogy a magyarországi népszámlálás ugyanezen alapon áll.

2. A mellékfoglalkozás fölvétele kívánatos.

Troïnitzky, az orosz statisztikai bizottság elnöke azt szintén kívánatosnak, de igen nehezen keresztülvihetőnek tartja. Oroszországban 520 foglalkozást mutatnak ki; egy-egy mellékfoglalkozás felvételével ez már 1040-re emelné a rendszert, a mi már alig volna feldolgozható. Bertillon szintén azon nézeten van, hogy a mellékfoglalkozás tekintetbe vétele a táblázatokat túlterhelné és így az indítványnak ellene van. Körösy szerint a mellékfoglalkozások közül csak a fontosabbak kombináltassanak és ezek is csak a fontosabb főfoglalkozásokkal. Az összes főfoglalkozásoknak az összes mellékfoglalkozásokkal való összevetése u. i. — mint ezt 1891-ben Keleti igazgató követelte — nemcsak 1040 combinatióra vezet, a mit Troïnitzky már is lehetetlennek tart, hanem majdnem egy millióra. Hivatkozik azon rendkívül sanyarú munkára, melyet a fővárosi statisztikai hivatalnak 1891-ben ebben az irányban végeznie kellett. Miután indítványomat Boggio is magáévá tette, a bizottság a mellékfoglalkozások feldolgozását az indítványoztam módosítással fogadja el.

3. A népszámlálásnál minden egyén saját és nem munkaadójának foglalkozása szerint mutatandó ki.

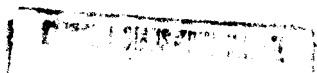
Kiár, a norvég statisztika igazgatója azon megjegyzésére, hogy bizonyos esetekben ez utóbbi szempont is érdekléssel bírhat, az ülés oly értelemben határoz, hogy első sorban az eredeti javaslat szerinti osztályozás kövessék.

4. Minden munkásnál munkaadójának foglalkozása és neve is följegyzendő.

A lakcím felvétele ellen Troitzky, Verrijn-Stuart, Bodio, Rubin és Körösy nyilatkoznak, minek folytán ezen kérdés fölvétele elejtetett. Ha ezen elejtéssel egybevetjük azon ismételt hangsúlyozott elvi kijelentést, hogy a népszámlálásból, mely nem az ipartelegen, hanem a munkaadók és munkások elszórt lakásain vitetik végbe, foglalkozási statisztikát ugyan igen, de iparstatisztikát, melyet csakis a telepen való fölvételekre lehet alapítani, nem lehet készíteni, ebben utólagos igazolását találjuk annak az álláspontnak, melyet e kérdésben a főváros az utolsó népszámlálás alkalmával is elfoglalt, a midőn ugyanis egyenes lehetetlenségnek nyilvánította, hogy a lakásonkinti adatok az egyes ipartelegek statisztikájára átváltoztassanak, a mint ez a népszámlálási munka III. kötetének 204. lapján körülményesebben be is van bizonyítva. A népszámlálási adatoknak, a szomorú emlékeztető VI. táblában, a fővárosra kényszerített átalakítása, a fővárosi statisztikai hivatal legfőosztály több munkáját képezte és hatezer forint

költséget okozott a fővárosnak, de mind a mellett még megbizhatatlan eredményekre is vezetett. Nem akarom azonban elhallgatni, hogy az előadó Rauchberg tanár, az iparstatisztika keresztülviteléről más helyen közzétett tanulmányaiban, az ellenkező módszert ugyan nem ajánlja, de keresztülvitelét mégis lehetségesnek tartja és elismeréssel emlékezik meg arról, hogy ezen ujtás, melyet azóta Franciaországban és Belgiumban — itt ugyan csak ellenőrzés céljából — is megkísérlettek, J e k e l f a l u s y igazgatónak tulajdonítandó. De saját igénytelen nézetem szerint az ilyen munka — különösen nagyobb városokban — éppenséggel keresztülvihetetlen, legfeljebb ellenőrzésül szolgálhatna, de alapnak és kiindulási pontnak nem.

5. Kivánatos, hogy a mezőgazdasági, ipar- és kereskedelmi statisztika foglalkozási statisztikával egyidejűleg vétessék fel. Elfogadtatik.



B) A gazdasági szakosztály ülései.

A gazdasági osztály tárgyalásairól, miután annak üléseiben részt nem vehettem, csak röviden tehetek jelentést.

Külkereskedelem
statisztikája.

B a t e m a n, az angol kereskedelmi miniszterium osztályfőnöke, a különböző országok be- és kiviteli statisztikájában divó rendszerekről értekezik és kimutatja azon nehézségeket, melyek különösen az átmenő és nemesítési forgalom czíme alatt érkező árúk figyelembe vételénél mutatkoznak. A kérdéshez hozzá szóltak L e x i s tanár, az intézet alelnöke, a ki a Németországban fölvetett és reánk nézve különösen érdekes őrlési kérdést érintette, L e v a s s e u r alelnök, T i s s e r a n d, a francia földművelési ügyek igazgatója, G i f f e n, az angol kereskedelmi miniszteriumnak volt nagytekintélyű osztályfőnöke, a ki azon nézetnek adott kifejezést, hogy a különböző országok kereskedelmi forgalmát nem is lehet egységes alapra fektetni, hanem elegendő, ha a statisztikusok a különböző rendszerekből eredő eltérő ered-

ményeket mindig figyelembe veszik, míg F o v i l l e (Páris) a származási országok pontos kimutatásának lehetetlenségére utalt.

B l a u (Szt.-Pétervár) az orosz pénzügy-ministerium megbízásából megpendíti azt a kívánalmat, hogy az élelmi czikkek árai az egész világon egységes és az eddigieknél helyesebb rendszer szerint állapittassanak meg. Az orosz árjegyzések, különösen a mi a kicsinyben való jegyzéseket illeti, éppenséggel megbizhatlanok. Lexis ugyanezt igazolja Németországról.

Árak jegyzése.

Az aratási és általában a mezőgazdasági statisztikának mikénti felállítása élénk eszmecserét keltett. L e v a s s e u r alelnök bevezető előadásában kiemeli a különböző nehézségeket; különösen skeptikus azon számok iránt, melyeket a mezőgazdasági termelés értékéről közölnek. Oroszország, Franciaország, Anglia és Ausztria képviselői előadják, mely alapon készül országukban a mezőgazdasági statisztika.

Mezőgazdasági statisztika.

S t i e d a tanár (Lipce) tárgyalja azon forrásokat, melyekből a középkor kereskedelmi statisztikáját össze lehetne állítani. F o v i l l e (Páris) bemutatja négykötetes munkáját, melyet a nemzetközi intézet berni ülésének megbízásából a nemes fémek statisztikájáról elkészített. Ugyanazon ülés megbizta N e y m a r c k - o t (Páris), hogy az

Középkor kereskedelmi statisztikája.

Nemes fémek statisztikája.

Értékpapírok statisztikája.

vezetét készítse el. Ezen munka alapján a jövő évi párisi kiállítás alkalmával ezen roppant terjedelmű kérdés tárgyalására külön congressus fog tartatni, melynek elnökségét Co ch e r y volt francia pénzügyminister, alelnökségét a párisi képviselőház alelnöke vállalta el. Fa u r e bejelenti a szentpétervári ülésben nyert megbízás alapján az ingatlan vagyona kivetett adókról és terhekről elkészített statisztikáját, a Németország, Anglia, Franciaország, Belgium, Skandinávia, Dánia és Romániaországokban uralkodó állapotok alapján. B o r k o v s k y tábornok (Szent-Pétervár) ismerteti azon módszert, melyek szerint Oroszországban a vízi forgalom statisztikája készül.

Vízi áruforgalom
statisztikája.

C) Közös ülések.

A közös ülések nagyjából arra szorítottak, hogy a szakosztályokban hozott határozatokat véglegesen elfogadják. Az osztály-tárgyalásokban elfogadott határozatokat már jelentésem előbbi részeiben érintém.

Ezekon kívül még a következő önálló előadások voltak a közös üléseken:

Troïnitzky értekezik az 1897. évi orosz népszámlálásról. A feldolgozás nem kevesebb, mint 150 millió egyéni lapnak kiaknázását igényli, mely nagy munka a Hollerith-féle villamos gép segítségével készül. Minden tartomány leírása külön fog közöltetni. A munka hat évig tarthat.

Levasseur és Bodio, kik már előbb foglalkoztak a föld összes államai területének és népességének statisztikájával, ezen munkából jelenleg egy második kiadást készítenek sajtó alá. Az illető adatok ugyan az 1901-re eső világszámlálás megtörténte előtt fognak kiadatni és így csak megközelítő értékkel birni, de hivatalos forrásokból eredvén, elég megbízhatók lesznek, hogy a párisi kiállításon helyet foglalhassanak. Ezen mun-

Orosz népszámlálás.

Államok területel és uépszáma.

kában a nagy városoknak az utolsó évtized alatti fejlődése szintén fel fog tüntettetni.

Vegyes.

F a l b e c k tanár (Upsala) igen érdekes demografiai tanulmányt közöl a svéd nemeség életviszonyairól.

T u r q u a n bemutatja nemzetközi tanulmányát az egyes országokban államköltségen fizetett hivatalnokokról és úgy találja, hogy ezek száma csakis Olaszországban mutat némi csökkenést.

N e y m a r c k és M o r o n indítványára a jövő ülés napirendjére kitűzetik a kereskedelemre és iparra kivetett adók nemzetközi statisztikájának tárgyalása.

L e v a s s e u r ismerteti a franciaországi elemi iskolázás statisztikájáról elkészített munkáját, mely a statisztikai intézet bécsi határozatai szerint az iskolákkal, a tanítók- és tanítványokkal foglalkozik.

D e S w a r t e (Lille) bemutatja értekezését a párisi nemzeti könyvtár fejlődéséről az utolsó félszázad alatt. N e y m a r c k ehhez azt az indítványt csatolja, észleltessék évről-évre, hány nemzetgazdasági és statisztikai munkát használnak Európa nagyobb városainak nyilvános könyvtáraiban. Tisztelettel alulírott ehhez azt a megjegyzést fűzhette, hogy Budapesten ez már régen megtörtént. Így p. már az 1871. évben kimutattuk, hány és mily könyvet használtak a budapesti nyilvános könyvtárakban, mely alkalommal az

olvasott 50.000 könyvet nemcsak a nemzetgazdasági és statisztikai, hanem ezeken felül még 52 tudományszak szerint részleteztük.

Wendrich tábornok (Szt.-Pétervár) a Hollerith-féle villamos gép különböző és sokféle alkalmazásáról tesz jelentést.

A közös ülés legutolsó tárgyát képezte dr. Jekelfalussy József igazgató azon közlése, hogy Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter a nemzetközi statisztikai intézetet a m. kir. kormány nevében Budapestre hívja meg. Ezen meghívást örömmel és lelkesedéssel fogadták el. Így tehát fővárosunk 1901-ben azon szerencsében fog részesülni, hogy ezt a tekintélyes tudományos társulatot falai közt üdvözölheti.

Hegedüs miniszter meghívása.

Midőn ezzel jelentésemet befejezem, teszem ezt azon reményben, hogy a tekintetes Tanács az előadottakból talán azt a benyomást fogja nyerni, hogy a magyar statisztika a világ szakférjainak ezen nemzetközi tárgyalásaiban tisztességgel állotta meg a helyét és hogy a fővárosi statisztikai hivatal is, bár első sorban a közigazgatás gyakorlati céljának támogatására van hivatva, ezen feladata teljesítésében elméletileg is oly irányban halad, hogy — éppen most harminczadik éve felé közeledő — működését nyugodtan bocsájthatja a külföldi szaktudomány két év mulva idegyülekező képviselői tudományos bírálata alá.

